

„Wycieczka szkolna jako jedna z form pracy dydaktyczno-wychowawczej” - referat

***W/g rozporządzenia MENiS z dn. 8 listopada 2001r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki”
§4 organizowanie krajoznawstwa i turystyki odbywa się w następujących formach:***

- 1) wycieczki przedmiotowe - inicjowane i realizowane przez nauczycieli w celu uzupełnienia obowiązującego programu nauczania, w ramach danego przedmiotu lub przedmiotów pokrewnych,
- 2) wycieczki krajoznawczo-turystyczne, w których udział nie wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych
- 3) imprezy krajoznawczo-turystyczne, takie jak: biwaki, konkursy, turnieje,
- 4) imprezy turystyki kwalifikowanej i obozy wędrownie, w których udział wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych, w tym posługiwania się specjalistycznym sprzętem,
- 5) imprezy wyjazdowe - związane z realizacją programu nauczania, takie jak: zielone szkoły, szkoły zimowe, szkoły ekologiczne

Co to jest wycieczka szkolna?

Słowo wycieczka kryje w sobie tajemniczą siłę i bez względu na wiek wywołuje szybsze bicie serca. Wycieczka wytwarza wśród uczestników atmosferę podniecenia, oczekiwanie na przygodę, spotkanie z czymś nowym. Jest formą dodatkowego źródła wiadomości dostarczającego przeżyć i wzruszeń, a także konfrontacją informacji podręcznikowych z rzeczywistością bezpośrednio obserwowaną.

Wycieczka szkolna w/g W. Okonia to: „jedna z form pracy dydaktyczno- wychowawczej szkoły, umożliwiająca uczniom bezpośrednie poznanie środowiska lokalnego, własnego regionu, kraju ojczystego bądź innych krajów, ich właściwości geograficznych, historycznych, etnicznych, kulturowych lub gospodarczych.

Marian Dąbrowa za wycieczkę uważa każde zorganizowane, wcześniej zaplanowane i zaprogramowane wyjście z uczniami dla realizacji ściśle określonych haseł programowych, bez względu na odległość i czas pobytu poza szkołą oraz środki lokomocji.

Rodzaje wycieczek.

Istnieje kilka rodzajów wycieczek ze względu na kryteria podziału.

1) Ze względu na liczbę uczestników:

- indywidualne
- grupowe
- zespołowe

2) Ze względu na zagadnienia:

- przyrodnicze
- historyczne
- polonistyczne
- sportowe
- plastyczne
- kulturalne (np. wyjścia do kina , teatru związane z procesem nauczania)
- inne

3) Ze względu na sposób poruszania się:

- piesze
- rowerowe
- autokarowe
- kolejowe

4) Ze względu na czas trwania :

Wycieczki bliższe- krótkotrwałe wyjście w teren , trwające ok. 20- 30 min. o wąskim zakresie tematycznym w celu obserwacji wybranego obiektu np. zabudowy mieszkaniowej.

Dzieci uczą się przez obserwację.

Wycieczki dalsze- trwa 1-3 godz. Wymaga przemyślanej korelacji z jednoczesnym, wybiórczym traktowaniem materiału poznawczego, daje możliwość wykazania aktywności intelektualnej i fizycznej.

Dzieci uczą się przez działanie, wykonują doświadczenia, pomiary, eksperymenty, pracują z mapą, planem.

Wycieczki całodzienne i kilkudniowe -ich celem jest wprowadzenie dzieci w naturalne środowisko przyrodniczo - społeczne, jego integralną całość. Pozwalają ukazać wzajemną zależność świata roślin, zwierząt i ludzi.

Cele wycieczki (w/g Rozporządzenia MEN):

- 1) poznawanie kraju, jego środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii,
- 2) poznawanie kultury i języka innych państw,
- 3) poszerzanie wiedzy z różnych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego,
- 4) wspomaganie rodziny i szkoły w procesie wychowania,
- 5) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży zasad ochrony środowiska naturalnego oraz umiejętności korzystania z zasobów przyrody,
- 6) podnoszenie sprawności fizycznej,
- 7) poprawę stanu zdrowia dzieci i młodzieży pochodzących z terenów zagrożonych ekologicznie,
- 8) upowszechnianie form aktywnego wypoczynku,
- 9) przeciwdziałanie patologii społecznej,
- 10) poznawanie zasad bezpiecznego zachowania się w różnych sytuacjach.

Przygotowanie wycieczki

Prowadzenie wycieczek i wyniesione z niej korzyści w dużym stopniu zależą od jej przygotowania. Przygotować muszą się uczniowie i nauczyciel.

Uczniowie powinni być wcześniej wprowadzeni w problematykę wycieczki. Należy ich poinformować o miejscu i celu oraz czasie jej trwania. Wspólnie z nimi należy ułożyć i omówić regulamin, omówić zasady bezpieczeństwa, zapoznać z zadaniami do wykonania, przygotować niezbędne narzędzia do realizacji zadań i ich dokumentowania.

Nauczyciel powinien wybrać miejsce wycieczki, określić czas jej trwania, typ, cele, integrację obszarów, aktywności ucznia, przygotować zadania edukacyjne, uzupełnić własną wiedzę, zapewnić opiekunów.

Warto opracować konspekt lub plan wycieczki, zawierający: czynności przygotowawcze i organizacyjne przed rozpoczęciem wycieczki, organizację - aspekty dydaktyczno-wychowawcze, czynności zakończeniowe.

W planie organizacyjnym należy przedstawić: organizatora, nazwiska kierownika i opiekunów wycieczki oraz listę jej uczestników. Nauczyciel opracowuje kosztorys: źródła dofinansowania, przewidziane wydatki, sposób realizacji płatności, rozliczenie po wycieczce.

Wycieczki dłuższe wymagają opracowania:

- programu zawierającego: cel, trasę, zwiedzane obiekty
- harmonogramu wycieczki obejmującego dokładną informację o przebiegu wycieczki, datę, godz., ilości km, nazwy zwiedzanych miejscowości
- zadania programowe

Te informacje zapisujemy w tzw. Karcie wycieczki, którą zatwierdza dyrektor szkoły.

Należy uzyskać też pisemne zgody rodziców i przygotować listę uczestników zawierającą ich dane (imię i nazwisko uczestnika, data i miejsce urodzenia, adres zamieszkania, nr telefonu, pesel ucznia, nazwa kasy chorych)

Konieczne jest także wcześniejsze sprawdzenie i uzupełnienie apteczki pierwszej pomocy.

Planowanie wycieczek

Powinno dotyczyć czasu wycieczki, zgodnie z realizacją poszczególnych partii materiału, miejsca i samej formy. Wycieczki muszą mieć określone cele dydaktyczne i wychowawcze, świadomie zaplanowane zgodnie z opracowanymi planami wynikowymi. Nie należy planować wszystkich wycieczek na ostatnie miesiące roku szkolnego, gdyż musimy mieć świadomość zadań i celów jakie musimy osiągnąć. Wycieczki mogą utrwalać i pogłębiać zdobyte wcześniej wiadomości, ale mogą także stanowić źródło wiedzy do nowego tematu.

Wykorzystanie wycieczek

Wycieczki należy wszechstronnie wykorzystywać.

Każda z nich powinna być podsumowana, oceniona pod względem realizacji założonych celów, wykonanych zadań zarówno przez organizatora jak i uczestników, rodziców (np. ankieta, technika niedokończonych zdań, prace graficzne, wypracowania - w zależności od wieku uczestników). W pracy z uczniami wycieczki możemy wykorzystywać do swobodnych wypowiedzi, rozmów, uważnego słuchania innych, gromadzenia materiału słownikowego, sporządzania słowniczków tematycznych, pisania swobodnych tekstów inspirowanych, sięgania do różnych źródeł informacji, prowadzenia kroniki wycieczek, prowadzenia konkursów, działalności artystycznej, rozwiązywania zadań tekstowych o treści wynikającej z problematyki wycieczki, tworzenia melodii z wykorzystaniem elementów akustyki środowiska człowieka, scenek dramatycznych itd.

Rola wycieczek

W zależności od przedmiotu realizacja celów wycieczki zależy od metodycznego i merytorycznego przygotowania nauczyciela, doboru środków dydaktycznych, metod pracy, pomysłowości i zaangażowania uczących.

Wycieczka pomaga osiągać pożądane efekty, gdyż nie ogranicza się do pracy w klasie. W czasie wycieczki powstają nowe sytuacje i momenty, które powodują emocjonalne przeżycia i budzą żywe zainteresowania. Wycieczka stwarza liczne okazje do poznania rzeczy nieznanych oraz pozwala na konfrontacje wiedzy z otaczającą rzeczywistością, eliminując nauczanie werbalne.

Pozwala ona także osiągnąć lepsze wyniki w realizacji haseł dotyczących zagadnień społecznych. Stwarza naturalne okazje kształtowania umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, harmonijnej współpracy i współdziałania w zespole. Uczy punktualności i odpowiedzialności za podjęte zadania, wyrabia wytrwałość i silną wolę. Dzieci pełnią różne role, mogą wykazać się inwencją twórczą. Ma więc ona walory poznawcze, kształcące a także ogromne znaczenie wychowawcze, gdyż nauczyciel ma możliwość czynienia spostrzeżeń i obserwacji zachowania się uczniów w różnych sytuacjach i może odpowiednio reagować na ich postawy.

Może wpływać na stałe składniki osobowości ujęte w kategoriach w stosunku do: świata wartości, społeczeństwa, drugiego człowieka, samego siebie, świata kultury i przyrody.

Bliższy i bardziej bezpośredni kontakt z wychowankami ułatwia pełniejsze poznanie całego zespołu uczniowskiego, zainteresowań i cech charakteru, co przyczynia się do integrowania klasy. Wycieczka nie tylko pogłębia wiedzę, ale także uczy szacunku dla ludzkiej pracy, wychowuje, wzbogaca uczucia, wyrabia wrażliwość na piękno.

Wycieczki zaspakajają również potrzeby młodego pokolenia:

- podstawowe, związane z biologicznymi podstawami organizmu i wykształconą strukturą osobowości
- pochodne, odnoszące się do szukania środków zaspakajających potrzeby podstawowe.

Wycieczki zaspakajają więc:

- potrzeby psychiczne np. kontaktów towarzyskich, zmian środowiska społecznego i przestrzennego, odprężenia
 - potrzeby kulturalne tj. poczucia piękna, poznania miejsc znanych z literatury, historii
- Zdobywanie wiedzy w trakcie wycieczek daje okazję do rozwoju zainteresowań i zamiłowań, wdraża dzieci do kulturalnego i racjonalnego organizowania i spędzenia czasu. Wycieczki rozwijają u uczniów zdolności obserwacyjne, uczą dostrzegania zmian, odkrywania związków między zjawiskami i procesami. Stwarzają okazję do kształcenia uwagi i jej podzielności. Pozwalają na rozwój krytycyzmu, samodzielności myślenia, kształtowania poglądu na świat. Pozwalają na efektywne wychowanie patriotyczne-kształtowanie postaw emocjonalnego przywiązania do ojczyzny. Wycieczki mają także korzystny wpływ na zdrowie poprzez ruch, wyrabianie sprawności fizycznej, troskę o higienę.

Bibliografia:

1. Rozporządzenie MENiS z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki.
2. A Gumowski, M Gumowska: „Program wychowawczy. Praca wychowawcy klasowego oparta na turystyce, krajoznawstwie i wiedzy ekologicznej” Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe Gdańsk 1999
3. W. Okoń „Słownik pedagogiczny” PWN Warszawa 1984
4. E. Wilgoz „Jak rozwijać aktywność uczniów kl.I-III” Życie szkoły 7/2001
5. I. Żywno: „Wyruszamy na wycieczkę” , Życie szkoły 1/ 2002